

Aighneacht

Scéim Teanga

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

Iúil 2019

INTREOIR

Cuireann Conradh na Gaeilge fáilte roimh an deis seo aighneacht a chur isteach maidir le Scéim Teanga Coimisiún na Scrúduithe Stáit faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla.

De réir mar a d'fhorbair córas na scéimeanna, tá comhlachtaí éagsúla ag leagan síos spriocanna éagsúla ina scéimeanna féin agus tá difríochtaí anois ann maidir leis na seirbhísí atá ar fáil trí mheán na Gaeilge ó chomhlachtaí éagsúla. Is é an deacracht a bhaineann leis seo ná nach mbíonn an pobal ar an eolas faoi na seirbhísí atá ar fáil trí mheán na Gaeilge, trí mheán an Bhéarla nó go dátheangach i gcónaí, agus cruthaítear fadhbanna agus daoine ag lorg seirbhísí dá réir. Tá moltaí san aighneacht seo, go háirithe 'An Tairiscint Ghníomhach' leis na fadhbanna seo a sháru.

Is í an aidhm chomh maith atá ag na moltaí san aighneacht seo ná samplaí den dea-chleachtas is fearr ó thaobh soláthar seirbhísí trí mheán na Gaeilge i gcomhlachtaí poiblí a chur ar fáil in aon áit amháin, sa dóigh is go mbeidh comhlachtaí poiblí in ann na prionsabail seo a chur in oiriúint dá gcomhlachtaí féin. Tacóidh na moltaí seo le comhlachtaí poiblí a gcuid dualgais i leith na teanga a chomhlíonadh ar an bhealach is éifeachtaí agus is cuimsithí agus is féidir.

Tá ról ríthábhachtach ag Coimisiún na Scrúduithe Stáit i dtaobh freastal ar phobal na Gaeilge agus na Gaeltachta mar go mbíonn an Coimisiún ag plé le scrúduithe stáit trí Ghaeilge go rialta, gan trácht ar an scrúdú Gaeilge san Ardeist agus sa Sraith Shóiséarach agus an scrúdú don Teastas Gaeilge do Mhúinteoirí Iarbhunskoile.

DEARCTHAÍ AN PHOBAIL

Ní amháin go bhfuil dualgais reachtúla ar chomhlachtaí poiblí seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge ach léiríonn taighde gur mhaith le daoine é seo a fheiceáil agus go gcreideann siad gur chóir go mbeadh seirbhísí ar fáil trí mheán na Gaeilge dóibh siúd ar mhaith leo iad a úsáid.

Léiríonn na staitisticí thíos¹ gur mhaith leis an phobal a fheiceáil go bhfuil comhlachtaí poiblí ag comhlíonadh a gcuid dualgas maidir le seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge.

Creideann nach mór **leath ó thuaidh** agus **beirt i ngach tríúr** ó dheas gur cheart don Stát níos mó tacaíochta a thabhairt don Ghaeilge; méadú suntasach ó 2015.

Bunús: Daoine Fásta, Aois 15+, 16+ (ó dheas=1,085, ó thuaidh=1,012)

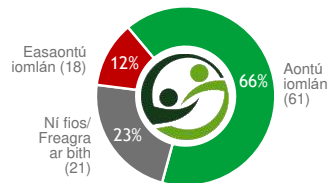
"Ba cheart go gcuirfeadh an Stát níos mó tacaíochta ar fáil don Ghaeilge."

Ó Dheas

Níos Airde I Measc	%
55-64	20
Baile Átha Cliath	18
ABs	16

Easaontú iomlán	%
Easaontú go láidir	4
Easaontú go pointe	8

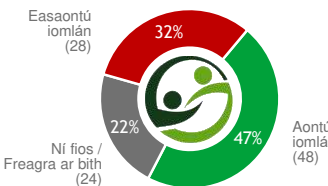
Níos Airde I Measc	%
Connacht / Uladh	76
Pobla feirmeoireachta	75
65+	71
Cúige Mumhan	70
Cúige Laighean	70

Aontú iomlán	%
Aontú go láidir	29
Aontú go pointe	37

Ó Thuaidh

Níos Airde I Measc	%
Tuaisceart	53
65+	43
AB	37
55-64	35

Easaontú iomlán	%
Easaontú go láidir	16
Easaontú go pointe	16

Níos Airde I Measc	%
Cathair Bhéal Feirste	60
16-24	53
25-34	52
DE	50

Aontú iomlán	%
Aontú go láidir	19
Aontú go pointe	27

Léiríonn () sonraí 2015

KANTAR MILLWARD BROWN

Creideann **seachtar i ngach deichniúr** gur cheart go mbeadh seirbhísí curtha ar fáil ag an Stát trí Ghaeilge dóibh siúd ar mhaith leo iad a úsáid.

Bunús: Daoine Fásta, Aois 15+, 16+ (ó dheas=1,085, ó thuaidh=1,012)

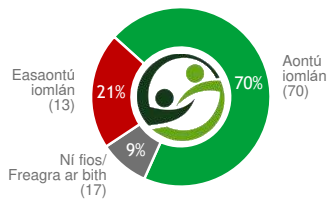
"Ba cheart go mbeadh seirbhísí curtha ar fáil ag an Stát ar fáil trí Ghaeilge dóibh siúd ar mhaith leo iad a úsáid."

Ó Dheas

Níos Airde I Measc	%
15-64	17
Baile Átha Cliath	13

Easaontú iomlán	%
Easaontú go láidir	3
Easaontú go pointe	6

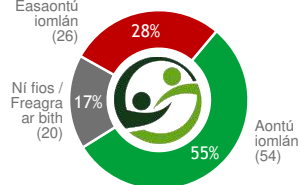
Níos Airde I Measc	%
Cúige Mumhan	80
Connacht / Uladh	78
DEs	75
35-44	73

Aontú iomlán	%
Aontú go láidir	29
Aontú go pointe	41

Ó Thuaidh

Níos Airde I Measc	%
Tuaisceart	45
65+	42
AB	39
55-64	31

Easaontú iomlán	%
Easaontú go láidir	14
Easaontú go pointe	14

Níos Airde I Measc	%
Cathair Bhéal Feirste	66
16-24	65
25-34	64
DE	59

Aontú iomlán	%
Aontú go láidir	21
Aontú go pointe	35

Léiríonn () sonraí 2015

KANTAR MILLWARD BROWN

¹ Foinse: Céard é an Scéal? Dearcthaí an Phobail i leith na Gaeilge 2018, Conradh na Gaeilge

TAIRISCINT GHNÍOMHACH

Comhthéacs: Mura bhfuil an pobal ar an eolas faoi na seirbhísí atá ar fáil ó chomhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge ní féidir leo nó beidh drogall orthu éileamh a dhéanamh ar na seirbhísí seo. Cruthaíonn tairiscint ghníomhach cultúr maith don phobal ó thaobh na Gaeilge de mar gheall go bhfuil sé soiléir do dhaoine go bhfuil fáilte roimh labhairt na Gaeilge sa chomhlacht agus go mbeidh seirbhísí ar fáil trí mheán na Gaeilge más sin an rogha a dhéanfar. Ní leor go mbeadh seirbhísí bunúsacha amháin ar fáil trí mheán na Gaeilge mura bhfuil sé ar chomhchaighdeán leis an tseirbhís atá ar fáil trí mheán an Bhéarla ón fhoinsé chéanna. Caithfear fáil ar na seirbhísí seo bheith ag pobal na Gaeilge gan aon choinníollacha, ama nó iarrachtaí breise óna dtaobhsa. Mar chuid den tairiscint ghníomhach, is gá cinntiú go bhfuil an Ghaeilge le feiceáil i gcomhlachtaí poiblí inti féin nó ar chomhchéim leis an Bhéarla. Cruthaíonn feiceálacht na Gaeilge atmaisféar compordach do dhaoine a gcuid Gaeilge a úsáid agus fios acu go bpléifear lena gcuid gnó mar is cuí.

- Ba chóir an chéad bheannacht agus an chéad chomhrá a dhéanamh le duine in oifig phoiblí de chuid na Coimisiún a bheith déanta trí Ghaeilge, leis an gcustaiméir a spreagadh le Gaeilge a úsáid agus le cur in iúl gur féidir gnó a dhéanamh leis an oifig chuí trí Ghaeilge.
- Ba chóir go mbeadh comharthaíocht i nGaeilge amháin nó go dátheangach curtha in airde laistigh agus lasmuigh d'fhoirgnimh de chuid an Choimisiúin.
- Ba chóir go mbeadh comhartha nó suaitheantas ag fostaí ar a ndeasc nó ar a n-éide atá in ann seirbhís a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge.
- Ba chóir go mbeadh foirmeacha nó foilseacháin eile ar fáil go dátheangach nó as Gaeilge amháin go huathoibríoch, le cinntiú nach gcaithfear leagan Gaeilge a lorg.
- Ba chóir go mbeadh aon seastán, bileog eolais, póstaer, srl. de chuid comhlacht poiblí dátheangach.
- I gcáipéisí dátheangacha, moltar leagan Gaeilge agus leagan Béarla den téacs a chur taobh le taobh le chéile, le cló den mhéid agus stíl chéanna in úsáid.
- Ag ócáidí poiblí, ba chóir go n-úsáidfear an Ghaeilge mar chuid den ócáid sin le linn fáiltiú, óráidí, nó cainteanna eile le freastal ar phobal na Gaeilge agus na Gaeltachta ba chóir go mbeadh na cainteanna as Gaeilge.
- Ba chóir urlabhraí a chur ar fáil gur féidir leis/léi agallamh a dhéanamh leis na meáin trí mheán na Gaeilge.
- Ba chóir go mbeadh aon fhógraíocht atá le déanamh ar son aon chomhlacht poiblí go dátheangach, bíodh sin ar líne, sna meáin traidisiúnta, ar theilifis nó raidió srl.

LÁITHREACTH AR LÍNE

Comhthéacs: Ar nós 'An Tairiscint Ghníomhach' a dhéanamh in áiteanna poiblí, is féidir léiriú trí láithreacht ar líne go bhfuil fáilte roimh úsáid na Gaeilge agus gur féidir seirbhísí trí mheán na Gaeilge a fháil ón chomhlacht poiblí. Mar gheall ar an ról suntasach atá ag seirbhísí ar líne agus ag suímh ghréasáin, is mór an difear agus an tábhacht a bhaineann leis an chuid seo den tairiscint ghníomhach.

- **Rogha Teanga:** Ba chóir go mbeadh rogha teanga ar fáil ar an chéad leathanach den suíomh gréasáin leis an rogha Gaeilge ar bharr nó roimh rogha Béarla leis seo an rogha Gaeilge a chur chun tosaigh. Ba chóir fosta go mbeidh an rogha seo ar fáil ar gach leathanach ar an suíomh le cuidiú le daoine malartú idir an leagan Gaeilge agus an leagan Béarla más maith leo é sin a dhéanamh.
- **Ábhar:** Ba chóir go mbeadh gach ábhar ar líne ar fáil as Gaeilge. Níor leor go mbeadh aon leathanach amháin i rannóg Ghaeilge ar an suíomh leis na cáipéisí atá aistriithe go Gaeilge ag an chomhlacht air. Ba chóir go mbeadh an Ghaeilge in úsáid fud fad an tsuímh agus gur féidir le daoine eispéireas iomlán a bheith acu ar an suíomh trí mheán na Gaeilge.
- **Foirmeacha ar líne:** Ba chóir go mbeadh fáil ar líne ar fhoirmeacha aistriithe trí mheán na Gaeilge san áit chéanna agus atá leagan Béarla ar fáil. Fosta, ba chóir cinntiú gur féidir le haon chóras ar líne glacadh le sintí fada le cinntiú gur féidir le daoine na foirmeacha seo a líonadh isteach mar is cuí.
- **Aistriúchán:** Ba chóir aistriitheoir gairmiúil a fhostú a dhéanfaidh an obair seo mar is ceart ón tús. Níor chóir brath ar seirbhís aistriúcháin uathoibríoch ar nós Google Translate. Níl siad cruinn agus níl seo

fóirsteanach do dhaoine atá ar lorg eolais ó chomhlacht poiblí ar líne. Agus príomhábhar an tsuímh aistrithe, ní bhíonn cuid mhór aistriúchán eile le déanamh

- **Ath-threorú:** Má athraíonn úsáideoir a rogha teanga, agus iad ar shuíomh chomhlachta, níor chóir go ndéanfar ath-threorú chuig leathanach baile an tsuímh nó chuig leathanach a phléann leis an Ghaeilge amháin. Ba chóir go mbeadh malartú teanga ceart ann ó theanga amháin go teanga eile.
- **Stíleanna agus Méideanna:** Ba chóir go mbeadh na stíleanna agus na méideanna céanna in úsáid don dá teanga a oiread agus is féidir. In amanna, is gá leasuithe a dhéanamh mar gheall ar mhéid focal nó fad frása i gcodanna áirithe den suíomh ach ba chóir go mbeadh feiceálacht an dá theanga chomh maith céanna maidir le leagan amach, inrochtaineacht srl.
- **Seoladh Fearainn:** Ba chóir go mbeadh leagan Gaeilge den ainm fearainn ar fáil. Is féidir le dhá ainm fearainn bheith cláraithe leis an suíomh céanna, ceann as Gaeilge as ceann as Béarla. Mar shampla is féidir www.ainmanchomhlachta.ie agus www.nameofcompany.ie bheith in úsáid don suíomh céanna.
- **Na meáin sóisialta:** Tá ardú suntasach tagtha ar mhinicíocht teagmhála trína meáin sóisialta le ranna agus comhlachtaí stáit le blianta beaga anuas agus ní mór freastal ar an éileamh seo agus cumarsáid a dhéanamh leis an phobal ar na hardáin seo. Ar nós suímh idirlín, ba chóir go mbeadh gach eolas atá le foilsiú ar na meáin sóisialta go dátheangach ar a laghad. Is féidir é seo a dhéanamh trí dhá theanga a chur isteach in aon phostáil amháin, nó trí dhá phostáil éagsúla a dhéanamh le ceann as Gaeilge agus an ceann eile as Béarla más gá. Tá rogha ann chomh maith le leathanach Facebook nó cuntas Twitter, Instagram, Snapchat, LinkedIn, nó eile breise a chruthú as Gaeilge. Fosta, ba chóir go mbeadh an pobal in ann cumarsáid a dhéanamh leis an chomhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge agus a bheith ag dúil le freagra as Gaeilge ón fhoinse chéanna.
- **Aipeanna:** Ba chóir go mbeadh gach aip a fhorbraíonn an Choimisiún dátheangach ar a laghad nó as Gaeilge amháin.

FOILSEACHÁIN AGUS FOIRMEACHA

- Is gá go mbeadh eolas faoi sheirbhísí reatha, faoi phleananna agus gach cineál eolais eile ar fáil go dátheangach.
- Ba chóir gach ábhar a chur ar fáil go dátheangach nó as Gaeilge amháin, ina n-áirítear: bileoga eolais, paimfléid, foirmeacha, tuarascálacha bliantúla, cuntais, comharthaí, fógraí poiblí agus gach eolas eile a chuirtear ar fáil. Ba chóir go mbeadh an t-eolas seo ar fáil go comhuaineach agus gan gá le haon obair bhreise a dhéanamh thar mar a bheadh i gceist chun teacht ar an eolas i mBéarla.
- Ba chóir go mbeidh an Ghaeilge agus an Béarla in aon cháipéis nó foirm dhátheangach taobh le taobh leis an teanga eile faoi aon chlúdach amháin (réiteodh seo an fhadhb nach mbíonn foirmeacha Gaeilge ar fáil in oifigí stáit agus thabharfadh sé deis agus spreagadh don phobal ar fad foirmeacha a líonadh as Gaeilge más mian leo).

ACMHAINNÍ DAONNA

Comhthéacs: Le seirbhísí teanga a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge ar bhealach éifeachtach agus fóirsteanach d'obair na heagraíochta, is gá cúrsaí acmhainní daonna a chur san áireamh mar chuid de phleanáil teanga na heagraíochta.

- Ba chóir feachtais fheasachta agus seimineár eolais a chur ar fáil d'fhostaí maidir leis na dualgais atá ar chomhlachtaí poiblí maidir leis an Ghaeilge faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla agus cén fáth go bhfuil sé tábhachtach na dualgais seo a chomhlíonadh mar is cuí.
- Ba chóir eolas a chur ar fáil don phobal faoin fhoireann atá in ann seirbhís(i) a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge agus go n-eagrófaí córas cinnte chun teagmháil a dhéanamh leis na baill fhoirne sin agus chun a léiriú cén réimse seirbhíse atá siad in ann a chur ar fáil.
- Ba chóir go gcuirfeadh inniúlacht sa Ghaeilge san áireamh le linn próisis earcaíochta agus a aithint go mbeidh luach breise ann don chomhairle, i.e. beidh an duine le Gaeilge in ann an tseirbhís a chur ar fáil i nGaeilge agus i mBéarla
- Ba chóir go mbeadh deiseanna oiliúna ar fáil do bhaill fhoirne nach bhfuil in ann seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge le tacú leo é seo a dhéanamh sa toadhcháil.

- Ba chóir go mbeadh an Ghaeilge feiceálach san áit oibre sa Choimisiún, le háiteanna atá príobháideach d'fhostaithe amháin san áireamh. Chuirfeadh seo le cultúr ina bhfuil fáilte roimh úsáid na Gaeilge dá mba rud é go bhfuil sí le feiceáil agus go spreagfar í a úsáid mar gheall air seo.
- Ba chóir go mbeadh an ceart céanna ag aon duine atá ag obair sa Státseirbhís lena gcuid oibre a dhéanamh leis an stát trí Ghaeilge, i. ardú céime, measúnú foirne, comhfhreagras inmheánach don fhoireann, srl.
- Ba chóir go mbeadh rogha Gaeilge ar fáil gan cheist ag gach leibhéal agus aonad / rannóg den Choimisiún le cinntiú nach mbrisfeadh an 'slabhra cumarsáide' trí Ghaeilge leis an saoránach a lorgaíonn seirbhís as Gaeilge.
- Tá gá na poist a aithint atá gá le daoine le cumas líofa Gaeilge acu i labhairt, éisteacht, léamh agus scríobh na Gaeilge, m.sh. fáilteoir (príomhtheagmhálaí leis an bpobal), oifigeach Gaeilge, oifigeach preas, ateangairí, aistritheoirí, srl..
- Ba chóir caighdeán na Gaeilge ag na fostaithe sa Choimisiún a bheith aitheanta tríd an bhfráma coiteann Eorpach, agus bheadh an Conradh ag moladh leibhéal B2 ar a laghad do na poist le Gaeilge.
- Tá gá le foireann bhreise a fhostú chun bhur ndualgais reachtúil a chomhlíonadh i dtaobh an Líonra Gaeilge i gCluain Dolcáin agus iniúchadh a dhéanamh ar an bhfoireann uile le feiceáil conas gur féidir an Líonra a chur ar bun.
- Beidh Reachtaíocht Gaeilge nua ag teacht isteach sár i bhfad agus mar chuid de sin beidh ar 20% d'earcaithe nua a bheith inniúil sa Ghaeilge. Tá gá mar sin polasaí earcaíochta a chruthú chun cinntiú go bhfuil líon den fhoireann le Gaeilge ag fás go tapa.

COMHFHREAGRAS AGUS TEAGMHÁIL LEIS AN PHOBAL

Comhthéacs: Clúdaíonn an téarma comhfhreagras gach teagmháil idir an saoránach agus an comhlacht poiblí, litreacha, ríomhphoist, scairteanna gutháin, teachtaireachtaí ar na meáin shóisialta srl. Déanfar tuilleadh plé ar chodanna áirithe den chomhfhreagras thíos ach is iad seo a leanas na bunphrionsabail atá le cur i bhfeidhm maidir le gach cineál comhfhreagrais:

- Is gá a chinntiú má roghnaíonn saoránach an Ghaeilge a úsáid i gcomhfhreagras leis an gCoimisiún go n-úsáidfeadh Gaeilge leis/léi ón tús go dtí deireadh an chomhfhreagrais sin
- Ba chóir nach mbeadh aon mhoill nó deacrachtaí acu siúd a dhéanann teagmháil le comhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge mar gheall ar an rogha teanga. Ciallaíonn é seo nach mbeadh orthu fanacht tuilleadh ama le haghaidh freagra ar chomhfhreagras, nó go mbeadh moill ar a gcuid gnó mar gheall ar an rogha teanga a rinne siad. Dá mbeadh tuilleadh ama nó oibre de dhíth le gnó a dhéanamh le comhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge, bainfeadh an rogha ó dhaoine i dtéarmaí praiticiúla mar gheall ar bhrú ama nó mar gheall nár mhaith le daoine deacrachtaí a chruthú.

RÍOMHPHOST

- Ba chóir go mbeadh síntí ríomhphoist corparáideach socruithe go dátheangach i gcónaí.
- Ba chóir go mbeadh aon teachtaireacht as-oifig nó freagra uathoibríoch eile scríofa go dátheangach.
- Ba chóir go mbeadh líne i síntí ríomhphoist ag daoine a bhfuil Gaeilge acu ag rá go bhfuil Gaeilge acu agus go gcuirtear fáilte roimh úsáid na Gaeilge leis an duine sin. Cé go bhfuil an ceart i gcónaí ag daoine comhfhreagras a dhéanamh trí mheán na Gaeilge, cuireann sé seo daoine ar an eolas gur féidir leo bheith ag plé le duine faoi leith san eagraíocht trí mheán na Gaeilge agus spreagfar úsáid na Gaeilge mar gheall air.
- Ba chóir go mbeadh dhá ainm fearainn in úsáid as Gaeilge agus as Béarla. Is féidir na seoltaí a cheangal agus bheadh an sprioc chéanna ag an dá ríomhphost. Mar shampla, d'fhéadfaí eolas@ainmeagraíochta.ie agus info@nameoforganisation.ie a úsáid.

SCAIRTEANNA GUTHÁIN

- Nuair a théann scairteanna gutháin a thagann isteach chuig comhlachtaí poiblí chuig lasc-chlár go huathoibríoch, ba chóir go mbeadh roghanna as Gaeilge ar fáil mar an chéad rogha.

- Ba chóir go dtabharfar leagan Gaeilge d’ainm na heagraíochtaí nuair a fhreagraítear scairt guthán.
- Ba chóir go mbeidh an fáilteoir i ngach oifig aitheanta mar phost a bhfuil Gaeilge mar riachtanas. Tá an fáilteoir mar chéad phríomhtheagmhála leis an bpobal agus mar sin caithfidh Gaeilge a bheith acu chun déileáil leis an bpobal i gceart. Mura bhfuil Gaeilge ag an bhfáilteoir beidh drogall ag an gcainteoir Gaeilge seirbhísí trí Ghaeilge a iarraidh amach anseo, mar go mbeidh sé inghlactha dóibh nach bhfuil seirbhís Ghaeilge ar fáil.

INIÚCHADH SOCHTHEANGEOLAÍOCHTA

- Ba chóir don Choimisiúin iniúchadh sochtheangeolaíochta a dhéanamh roimh aon ghníomh a d’fheadfadh droch-tionchar a imirt ar phobal na Gaeilge (ar nós reachtaíocht nua, nó eile)
- Caithfear na rudaí seo a leanas agus eile a thógáil san áireamh in aon iniúchadh sochtheangeolaíochta: Airteagail 8 i mBunrecht na hÉireann; Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003; an Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge; Acht na Gaeltachta 2012; Acht Oideachais 1998; Plean Gníomhaíochta 2018 – 2022 an Rialtais don Ghaeilge.

MONATÓIREACHT AGUS ATHBHREITHNIÚ

- Ba chóir go mbeadh Bainisteoir Sinsearach ag déanamh monatóireachta rialta (ar bhonn míosúil ar a laghad) ar chur i bhfeidhm na scéime. Ba chóir taifead a choinneáil ar gach uair a iarrtar seirbhís as Gaeilge agus cén saghas seirbhís atá lorgaítear. Ba chóir taifid a dhéanamh ar cé mhéad uair a dhéantar tairiscint ghníomhach ar sheirbhísí ar fáil as Gaeilge chomh maith.
- Ba chóir don Choimisiúin leithscéal scríofa a ghabháil le haon chustaiméir nach bhfaigheann seirbhís trí Ghaeilge nuair a lorgaíonn siad í.

CUSTAIMÉIRÍ

- I measc na gcustaiméirí/úsáideoirí seirbhísí Choimisiúin na Scrúduithe Stáit tá an tAire Oideachais agus Scileanna, comhaltaí eile den Oireachtas, ionadaithe poiblí áitiúla, an pobal, fostaithe sa Choimisiúin, comhlachtaí poiblí eile, daoine aonair agus cuideachtaí a bhfuil caidreamh díreach gnó ag an Choimisiúin leo, ranna rialtais, comhlachtaí poiblí, an tAontas Eorpach, comhlachtaí trasteorainn, eagraíochtaí idirnáisiúnta, na meáin, agus grúpaí deonacha a bhíonn i dteagmháil leis an gCoimisiúin mar gheall ar a shainleasanna agus a n-ábhar imní. Tá cuid de na custaiméirí sin ina chainteoirí Gaeilge agus caithfear aitheantas a thabhairt dá gcearta daonna trí sheirbhísí a chur ar fáil trí Ghaeilge dóibh nuair a iarrann siad sin.

COMHARTHAÍOCHT

- Ba chóir iniúchadh a dhéanamh ar chomharthaíocht sa Choimisiúin agus cinntiú go bhfuil an comharthaíocht ag cloí le hIonstraim Reachtuil Uimh. 391 de 2008.

FÓGRAÍOCHT

Ba chóir go mbeidh aon fhógra a chuirfidh an Coimisiúin chun cinn sna meáin chumarsáide nó in áit phoiblí dátheangach ar a laghad nó i nGaeilge amháin.

COMHCHREAT TAGARHA NA HEORPA

Tá gá córas marcála scrúduithe Gaeilge a athrú. Is fiú é a athrú go córas Chomhchreat Tagartha na hEorpa um Theangacha, ionas:

- 1) Go mbeidh na torthaí aitheanta timpeall na hEorpa
- 2) Go mbeidh fios ag múinteoirí cén leibhéal atá ag na daltaí agus cén leibhéal scile atá acu ar chaint, éisteacht, léamh agus scríobh ionas gur féidir leo tacaíocht cheart agus dírithe a thabhairt do na daltaí
- 3) Go mbeidh fios ag na hinstiúidí tríú leibhéal inniúlachtaí na mac léinn i dtaobh na teanga de
- 4) Go mbeidh fios ag fostóirí faoi inniúlachtaí a n-oibrithe, go háirithe i dtaobh an státchórais a bhfuil dualgas bunreachtúil ann seirbhísí trí Ghaeilge a chur ar fáil.

CONCLÚID

Ba chóir go mbeidh an Coimisiún in ann seirbhís shásúil a chur ar fáil do phobal na Gaeilge má cuirtear na moltaí thuas san áireamh sa scéim teanga á chur le chéile.

Tá cúinsí áirithe a chuireann tábhacht leis an scéim teanga seo agus dá réir na seirbhísí trí Ghaeilge a chuireann an Coimisiún ar fáil. Go háirithe agus an Coimisiún ag cur scrúdú Gaeilge don Sraith Sóisearach agus Sraith Sinsearach ar fáil do gach iar-bhunscoil agus ag cur scrúduithe do na hábhair eile trí Ghaeilge ar fáil do go leor de na hiar-bhunscoileanna. Tá an scrúdú do Theastas Gaeilge do Mhúinteoirí Iarbhunscoile ann freisin a léiríonn an tábhacht seo chomh maith. Tá gá mar sin na cúinsí sin á thógáil san áireamh chun cinntiú go mbeidh na seirbhísí Gaeilge is fearr á chur ar fáil ag an gCoimisiún.

Is gá a chuimhneamh agus an Scéim Teanga á dréachtú go mbeidh Acht Teanga nua ag teacht isteach a bheidh bunaithe ar chaighdeán seachas scéimeanna. Tá gá don Choimisiún ullmhú i dtreo na caighdeán agus an Scéim Teanga nua seo á dréachtú. Mar a dúirt an Coimisinéir Teanga os comhair an Chomhchoiste na Gaeilge, na Gaeltachta agus na nOileán ar an 21 Bealtaine, 2019 ‘Ó thaobh scéimeanna teanga, an rud atá ráite agam ná gur cheart go mbeadh aon scéim teanga nua atá á dhaingniú ag an Aire eolach go bhfuil an caighdeán ag teacht, chomh fada is atá muid ag fanacht air. Má tá scéim teanga nua á aontú, ba chóir go dtuigtear agus go nglacfar leis go gcaithfidh sé a bheith ag dul i dtreo na gcaighdeán... De bharr sin, nuair atá scéim teanga á dhaingniú le comhlachtaí, ba chóir go mbeadh an Roinn ag rá leo go bhfuil caighdeán ar an mbealach, go mbeidh nithe sa gcaighdeán i gcomhair seirbhísí idirghníomhacha, mar sin, chomh fada is atá muid ag fanacht air sin, bíodh sé sa scéim teanga.’